

NAGY KRISZTINA

Szövetkezeti vagyoni jogi szabályok a nemzetközi szövetkezeti alapelvek tükrében

Bevezető

A szövetkezet speciális gazdasági, jogi tartalma, illetve ehhez igazodóan a szövetkezeti tagsági jogviszony személyes közreműködést hangsúlyozó, komplex jellege a szövetkezeti vagyoni jogi szabályozásban is társulás-specifikus működési elvek kimunkálását tette szükségesszerűvé. Az ennek alapját képező, az SZNSZ által azonosított rochdale-i, majd manchesteri nemzetközi szövetkezeti alapelvekként aposztrofált működési mechanizmusok, így különösen a nyitott tagság, a visszatérítés a vásárlás arányában, a korlátozott tőkekamat, valamint a tagok gazdasági részvétele a XIX. század közepe óta lényegét tekintve töretlenül érvényesülnek a nemzetközi szövetkezetelmélet és a tételes jogalkotás területén egyaránt. Az előadás célja a hazai és európai szövetkezeti jogi szabályozás fejlődéstörténetének átfogó áttekintése a vagyoni jogi előírások és a vonatkozó szövetkezeti alapelvek összefüggéseire fókuszálva.

Módszertani alapok a szövetkezeti alapelvek meghatározásához

A szövetkezet, mint társulási forma gazdasági és jogi tartalmának körülírása szempontjából meghatározó jelentőségűek azon működési elvek és alapértékek, melyek a szövetkezet, mint jogi személy identitását adják, és lehetővé teszik a szövetkezet megkülönböztetését más társulási, vállalkozási formáktól. Kizárólag az a társulás tekinthető valódi szövetkezetnek, amely akceptálja és működése során érvényre is juttatja ezen elveket.

A vizsgálódás módszertanát érintően, a magyar szövetkezeti szabályozás tradícióit áttekintve megállapítható, hogy a szövetkezeteket hazánkban elsőként szabályozó Kereskedelmi törvény¹, illetve az azt követő szövetkezeti törvényeink² nem tartalmaztak külön alapelvei fejezetet, így a szövetkezet, mint egyedi sajátosságokat mutató kereskedelmi társaság, gazdálkodó szervezet, – illetve a mai fogalomhasználattal élve – vállalkozás jogi minőségének és gazdasági tartalmának gerincét adó működési elvek nem egy csokorba gyűjtve, hanem a

¹ 1875. évi XXXVII. törvénycikk.

² 1989. évi XXIII. tv. a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről, 1947. évi XI. tv. a szövetkezetekről, 1959. évi IV. tv. a Polgári törvénykönyvről, 1971. III. tv. a szövetkezetekről, 1992. évi I. tv. a szövetkezetekről, a 2000. évi CXVI. tv. az új a szövetkezetekről, valamint a 2006. évi X. tv. a szövetkezetekről.

szervezet és a működés egyes részletszabályait tárgyaló tételes normák gondos elemzése során azonosíthatók be. Hasonlóképpen járhatunk el a hatályos szövetkezeti szabályokat tartalmazó új polgárjogi kódexünk³ esetében is, mely a jogi személyekről szóló könyvében tárgyalja a szövetkezetre vonatkozó legfontosabb anyagi jogi előírásokat. A hivatkozott jogszabályok adta szövetkezeti fogalom meghatározások, melyek a legsarkalatosabb szövetkezeti alapelveket definíciós elemként rögzítik, minden esetben megfelelő kiinduló pontot adhatnak a társulási forma jogi minőségének meghatározásához, teljeskörű kép azonban csak a részletszabályok átfogó vizsgálata révén nyerhető.

Eltérő technikát alkalmaz ugyanakkor az Európai Unió Tanácsának 2003. július 22-én elfogadott, az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló 1435/2003/EK rendelete, mely nem ad klasszikus értelemben vett definíciót az európai szövetkezetre nézve, a főbb jellemzőket azonban már a Preambulumban egyértelműen kihangsúlyozza.

„Az európai szövetkezet alapvető célja tagjai szükségleteinek kielégítése és/vagy azok gazdasági és/vagy szociális tevékenységeinek fejlesztése a következő alapelvekkel összhangban:

- tevékenységeinek a tagok kölcsönös javát kell szolgálnia oly módon, hogy valamennyi tag saját részvételének megfelelően részesüljön az SCE tevékenységeiből,
- az SCE tagjainak egyúttal fogyasztóknak, alkalmazottaknak vagy szállítóknak is kell lenniük, illetve más módon kell részt venniük az SCE tevékenységében,
- az ellenőrzés a tagokat egyenlő mértékben illeti meg, megengedett azonban a súlyozott szavazás az egyes tagoknak az SCE tevékenységéhez való hozzájárulásának tükröződése érdekében,
- korlátozni kell a kölcsön és az üzletrésztőke kamatának mértékét,
- a nyereséget az SCE érdekében végzett üzleti tevékenységnek megfelelően kell felosztani, vagy vissza kell tartani a tagok szükségleteinek kielégítése céljából,
- a tagság mesterségesen nem korlátozható,
- felszámolás esetén, a nettó vagyont és a tartalékokat a pártatlan felosztás elve szerint kell felosztani, ami azt jelenti, hogy egy másik olyan szövetkezeti szervezetnek kell juttatni azokat, amely hasonló célok érdekében jött létre, vagy hasonló általános érdekeket szolgál.”⁴

Az egyetemes szövetkezeti jogi alapelvek részletes tartalmának megfogalmazásához a tételes jogi normákon túl elengedhetetlenek tartjuk a vonatkozó nemzetközi jogi dokumentumok áttekintését is,⁵ melyek közül az alábbiakat vontuk vizsgálódásunk tárgykörébe:

- a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének 1995-ös nyilatkozata „A szövetkezetek identitásáról”, melyben meghatározta a szövetkezeti alapelvek tartalmát, a szövetkezet által képviselt alapértékeket, valamint egy általános szövetkezet fogalom-meghatározást tett közzé.

- az Egyesült Nemzetek Szervezete 56. Közgyűlése 88. Plenáris Ülésének „A szövetkezetek szerepe a társadalmi fejlődésben” című határozata célul tűzte ki többek között azt, hogy az ENSZ más nemzetközi szervezetekkel együttműködve nyújtson segítséget a tagállamoknak a szövetkezetek fejlődése számára kedvező környezet megteremtéséhez.

³ 2013. évi V. törvény Polgári Törvénykönyvről.

⁴ Az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló 1435/2003/EK rendelet (a továbbiakban: Rendelet) Preambuluma (10) bek.

⁵ PÁL József: *Nemzetközi szervezetek szövetkezésre bitorítanak*. In: Vass János (szerk.) *Tanulmányok Dr. Domé Mária egyetemi tanár 70. születésnapjára*, ELTE Bibliotheca Iuridica, Budapest 2003. 111-118.

– a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 2002. június 20-án elfogadott, 193. számú „A szövetkezetek támogatásáról” szóló ajánlása, mely szerint ösztönözni kell a szövetkezetek identitásának erősítését.

– Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlament, a Tanács, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére az európai szövetkezeti társaságok támogatásáról”,⁶ mely hangsúlyozza a szövetkezet párhuzamos, szociális és gazdasági dimenzióit, megfogalmazza legfőbb értékeit és előre vetíti az Európai Unió stratégiáinak megvalósításában részére szánt szerepet, felelősségeket.⁷

Ezen jogforrások, dokumentumok, valamint a szövetkezeti jogirodalom hivatkozott alapműveinek felhasználásával igyekszünk rámutatni a tételes szabályozásban érvényesülő szövetkezeti alapelvek tartalmára és azok vagyoni jogi normákkal való összefüggéseire.

A szövetkezeti alapelvek mibenléte

A Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége (a továbbiakban: SZNSZ) tevékenységének egyik domináns szegmense a szövetkezet identitásának meghatározása, ennek keretében pedig az egyetemesen érvényesülő szövetkezeti alapelvek, alapértékek kimunkálása. A szervezet kodifikációs jellegű tevékenységét 1930-as években kezdte meg, melynek eredményeként a szervezet 1934-es kongresszusán a szövetkezetek döntő többségénél érvényesülő, ún. rochdale-i elvekként nevesítették az alábbiakat:⁸

- nyitott tagság,
- demokratikus igazgatás,
- visszatérítés a vásárlás arányában,
- korlátozott tőkekamat,
- politikai és vallási semlegesség,
- kézpénzre eladás,
- a szövetkezeti továbbképzés előmozdítása.

Az elvek többszöri újragondolásának és folyamatos karbantartásának eredményeként az SZNSZ 1995. szeptember 22-én Manchesterben tartott kongresszusán kiadott, „A szövetkezetek identitásáról” szóló nyilatkozatában a szövetkezeti alapelvek hatályosan érvényesülő körét az alábbiakban rögzítette:

- önkéntesség és nyitott tagság elve;
- demokratikus tagi ellenőrzés;
- a tagok gazdasági részvétele;
- autonómia és függetlenség;
- oktatás, képzés, tájékoztatás;
- szövetkezetek közötti együttműködés;
- közösség iránti elkötelezettség (közösségi felelősség).

⁶ Letölthető: <http://eur-lex.europa.eu/>; celex-szám: 52005AE0243

⁷ A dokumentumot 2004. február 23-án fogadta el az Európai Unió Brüsszeli Bizottsága.

⁸ RÉTI Mária: *Szövetkezeti jog*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 2010. 87., valamint NAGY László: *Szövetkezetelmélet – szövetkezetpolitika – szövetkezeti jog* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1986. 149-150.; BAK Klára: A nemzetközi szövetkezeti alapelvek és a szövetkezet fogalmának összefüggései a szabályozásban. *Szövetkezés* 1-2 (2013) 34-61.

Az alapelvek megfogalmazásán túl az SZNSZ egy nemzetközileg elfogadott szövetkezet definíciót is megfogalmazott, mely számos állam jogalkotói számára, köztük a magyar szövetkezeti jogszabályok fogalom meghatározásánál is mintaként szolgált. Ennek értelmében „a szövetkezet olyan személyek autonóm társulása, akik önként egyesültek abból a célból, hogy közös gazdasági, társadalmi és kulturális céljaikat közös tulajdonú és demokratikusan irányított vállalkozásuk útján megvalósítsák”. A fogalom meghatározás részben visszatükrözi a szövetkezet alapelveként is nevesített működésbeli sajátosságait, másrészt utal a társulás kettős célrendszerére, mely szerint a szövetkezet a tagok gazdasági és szociális előmenetelét egyaránt igyekszik előmozdítani.⁹

A fentiekben túl a szövetkezet által érvényre juttatott értékek közül a nyilatkozatban a következők kerültek kiemelésre: önszegély, egyenlőség, egyéni felelősség, demokrácia, igazságosság és szolidaritás.¹⁰

Az egyes alapelvek tartalmát az alábbiakban kíséreljük meg röviden összefoglalni, hivatkozva az SZNSZ által kiadott 1995-ös manchesteri nyilatkozatban¹¹ foglaltakat:

a) Önkéntes és nyitott tagság

„A szövetkezetek önkéntes szervezetek, melyek nyitva állnak – nemi, társadalmi, faji, politikai, vagy vallási megkülönböztetés nélkül – mindenki számára, akinek hasznára lehetnek szolgáltatásai, és aki elfogadja a tagsággal járó felelősséget.”

Bárki csatlakozhat tehát a szövetkezethez, aki megfelel a törvényben és az alapszabályban meghatározott feltételeknek, és a tagok által képviselt „közös érdeknek”. Az alapelv azonban nem abszolút módon érvényesül, hiszen a tagsági jogviszony létesítéséhez a jogszabályok és maguk a tagok is a szövetkezet alapszabályában korlátokat állapíthatnak meg,¹² melyek azonban nem lehetnek diszkriminatívak. A feltételeket minden esetben az adott szövetkezet tevékenysége, gazdasági szerkezete, a tagok által magvalósítani kíván közös cél jellege és a gazdasági ésszerűség indukálja.

A nyitott tagság elve az önkéntes belépés mellett, annak mintegy kiegészítéseként, magában foglalja a szövetkezetből való kilépés lehetőségét is, mely a taggal való kötelező vagyoni elszámolással párosulva a szövetkezet tőkéjére gyakorolt hatása miatt lényeges. Az összefüggés lényege abban áll, hogy a szövetkezetbe belépő tag a belépéstől számított, alapszabályban meghatározott időtartamon belül a szövetkezet részére vagyoni hozzájárulást köteles teljesíteni, melynek aktuális értékét a tagsági jogviszony megszűnésekor a tag részére

⁹ A kettős motiváltság okán nevezi a szövetkezetet RÉTI Mária „Janus- arcú” jogintézménynek, kiemelve, hogy „a szövetkezet kettős motiváltságú célokat hordoz tagjai irányába, számukra gazdasági előmenetelt és szociális felemelkedést is biztosít.” RÉTI Mária: *Szövetkezeti jog*, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2002. 5. I. 4. alpont; és lásd még VERES József: A szövetkezet jogi minősítése *Szövetkezés* 1-2 (2002) 55-70.; RÉTI Mária: A szövetkezet gazdasági lényege. *Magyar jog* 2 (2001) 92-95.; NAGY Krisztina: *A szövetkezeti társulási forma elméleti alapjai*. Saldo Zrt., Budapest, 2007. 41-63.

¹⁰ Ezen definíciót és értékrendszert veszi alapul a szövetkezet mibenlétének meghatározásakor „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlament, a Tanács, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére az európai szövetkezeti társaságok támogatásáról” (a továbbiakban: Az Európai Bizottság közleménye), lásd a Közlemény bevezető rendelkezéseit. letölthető: <http://eur-lex.europa.eu/>; celex-szám: 52005AE0243

¹¹ Az Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének állásfoglalása a szövetkezeti identitásról (A szövetkezés nemzetközi alapelvei) www.mim.hu/agrartagozat/masod011.htm (2015. 01. 30.)

¹² A rochdale-i szövetkezet alapszabályának 13. pontjában foglaltak szerint új tag felvételéhez csupán két tag ajánlására és a vezetőség többségének beleegyezésére volt szükség. KUNCZ Ödön: *A rochdale-i elvek, és a szövetkezet jogi fogalmának körülírása*. Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége kiadása, Budapest, 1935. 10-11.

vissza kell szolgáltatni. Mindez pedig automatikusan a szövetkezet tőkéjének állandó mozgását eredményezi, így a nyitott tagság elve szoros kapcsolatban áll a szövetkezetek másik alapvető jellegzetességével, a változó tőkével, melyet a magyar szövetkezeti szabályozás is a szövetkezet fogalmi elemeként rögzít.

b) Demokratikus tagi ellenőrzés

„A szövetkezetek a tagok által ellenőrzött demokratikus szervezetek, a tagok tevékenyen részt vesznek a vezetés és a döntéshozás folyamatában. Férfiak és nők választott képviselőként, a tagságnak felelősek. Az elsődleges szövetkezetekben a tagok egyenlő szavazati jogokat élveznek (egy tag - egy szavazat) és a más szinten működő szövetkezetek is demokratikusan szerveződnek.”

A szövetkezet működése során a demokrácia közvetlen és közvetett formái egyaránt érvényre jutnak az által, hogy egyrészt a szövetkezet mindennapi tevékenységét a tagok által demokratikusan megválasztott önkormányzati szervek irányítják és felügyelik, melyek a tagság felé rendszeres beszámolási kötelezettséggel tartoznak, másrészt a szövetkezet működésével kapcsolatos legfontosabb kérdésekben a döntés közvetlenül a tagság kezében van, ezek a tárgykörök a közgyűlés hatáskörébe tartoznak. A határozathozatal során a tagok az általuk teljesített vagyoni hozzájárulás mértékétől függetlenül egy szavazattal rendelkeznek, amely egyértelműen kifejezésre juttatja a társulás személyegyesítő jellegét.

c) A tagok gazdasági részvétele

„A tagok igazságosan járulnak hozzá a szövetkezetük vagyonához és azt demokratikusan ellenőrzik. Rendszerint a szövetkezet tőkéjének legalább egy része a szövetkezet közös tulajdonát képezi. A tagság feltételeként előírt nagyságú jegyzett tőke után – ha erre egyáltalán sor kerül – a tagok általában korlátozott mértékű ellenszolgáltatásban részesülnek. A többletet az alábbi célok bármelyikére fordíthatják:

- szövetkezetük fejlesztésére, lehetőség szerint tartalék-alapok képzésével, aminek legalább egy része oszthatatlan;
- a tagok részesedésére, a szövetkezettel bonyolított közreműködésük arányában;
- és más, a tagság által jóváhagyott tevékenységekre.”

A szövetkezeti tagsági jogviszony keletkezése és fenntartása kettős feltétel, egy vagyoni és egy perszonális kötelezettség együttes teljesítését követeli meg a csatlakozni kívánó személytől. Vagyoni hozzájárulás révén valamennyi leendő tag hozzá kell járuljon a szövetkezet tőkéjének gyarapításához, másrészt vállalnia szükséges, hogy személyes közreműködés keretében aktívan részt vesz a szövetkezet tevékenységében. A tagsági jogviszony komplex tartalma meghatározó jelentőséggel bír a szövetkezet több vagyoni jogi eleme vonatkozásában: a tőke- és tartalékképzés tekintetében, illetve a nyereségrészesedést illetően is sajátos rendezőelvek kimunkálását tette szükségessé. Az adózott eredményből való részesedés társulás specifikus rendje már az első, Rochdale-ben¹³ alapított szövetkezet alapszabályában tetten érhető volt, melyet az SZNSZ a szövetkezeti visszatérítési rendszer alapját képező, egymást kiegészítve érvényesülő alapelv páros: a „visszatérítés a vásárlás arányában” és a

¹³ Az első fogyasztási szövetkezet az angliai Rochdale-ben alakult meg 1844-ben, melynek tevékenysége tagjai gazdasági, szociális helyzetének javítása és a szövetkezeti mozgalom egészének fejlődése szempontjából egyaránt meghatározó jelentőséggel bírt. E szövetkezet alapszabályában és határozataiban foglalt működési elvek a későbbi jogfejlődés és kodifikáció során tételes jogi előírásokká, majd a szövetkezeti intézmény általános alapelveivé szilárdultak.

„korlátozott tőkeamat” elve¹⁴ keretében fogalmazott meg. Az alapelvek részletes tartalmát a későbbiekben a nyereségelosztás szabályainak ismertetése keretében fejtjük ki.

Mint arra már korábban rámutattunk, a szövetkezet a tagok vagyonának osztalék címén történő gyarapításán, mint gazdasági célon túl szociális, kulturális, oktatási és egyéb hasonló jellegű szolgáltatások nyújtása révén is igyekszik szolgálni a tagság támasztotta igények kielégítését. Ez utóbbi célok finanszírozása érdekében a szövetkezetnek tartalékot kell képeznie.

d) Autonómia és függetlenség

„A szövetkezetek a tagok által ellenőrzött autonóm, önfenntartó szervezetek. Amennyiben megállapodást kötnek más szervezetekkel, beleértve a Kormány hatáskörébe tartozókat is, vagy külső tőkeforrásokat használnak fel: mindezt csak olyan feltételek mellett tehetik, hogy egyidejűleg biztosítják a demokratikus tagi ellenőrzését és a szövetkezeti autonómia fenntartását.”

A szövetkezet a tagok önszerveződése révén alakuló, állami elismeréssel, cégbírószági bejegyzéssel létrejövő, autonóm jogi személy, melynek működésébe az állam kizárólag a törvényes működést garantáló szükséges mértékben avatkozhat be. Emellett az ENSZ, és az ILO a szövetkezetekkel kapcsolatban elfogadott, hivatkozott dokumentumaikban arra szólították fel a kormányokat, hogy tegyenek lépéseket a szövetkezetek fejlődését ösztönző, támogató kedvező politikai és jogi környezet megteremtése érdekében, s a szövetkezet sajátos működési elveit szem előtt tartva biztosítsanak a többi vállalkozással azonos versenyfeltételeket a szövetkezetek számára oly módon, hogy ennek eredményeként azok autonómiája ne szenvedjen csorbát.¹⁵

e) Oktatás, képzés és tájékoztatás

„A szövetkezetek olyan oktatást és képzést nyújtanak tagjaiknak, választott képviselőiknek, vezetőiknek, valamint alkalmazottaiknak, aminek alapján azok hatékonyan hozzájárulhatnak szövetkezetük fejlesztéséhez. A szövetkezetek tájékoztatják a nyilvánosságot, különösképpen a fiatalokat és a közvéleményalakítókat a szövetkezeti összefogás jellegéről és előnyeiről.”

A szövetkezet gazdasági céljainak megvalósításán túl, illetve azzal párhuzamosan a tagság társadalmi előmenetelét is támogatni hivatott, melynek egyik leghatékonyabb eszköze a tagok képzése és megfelelő információval való ellátása. Ennek keretében a szövetkezetek szakmai továbbképzéseket szerveznek tagjaik számára, a működéssel kapcsolatos piaci információkkal látják el tagjaikat. Az oktatásnak kiemelkedő szerepe van a szövetkezeti identitás, a szövetkezeti elvek és alapértékek terjesztésében, ezért Ajánlásában az ILO is kiemeli, hogy a nemzeti politikáknak elő kell segíteniük a szövetkezeti elvekre és gyakorlatokra vonatkozó oktatást, képzést a nemzeti oktatási és képzési rendszerek minden megfelelő szint-

¹⁴ „Ez az elv a tengely, amely körül az egész szövetkezeti szabályozás forog”, fogalmazza meg Kuncz a visszatérítés a vásárlás arányában alapelv kapcsán. A visszatérítési rendszert meghatározó két rochdale-i alapelv tartalmára nézve lásd KUNCZ, 1935. 15-18.

¹⁵ Lásd az Egyesült Nemzetek Szervezete 56. Közgyűlése 88. Plenáris Ülésének „A szövetkezetek szerepe a társadalmi fejlődésben” című határozata [letölthető: http://misc.meh.hu/binary/5537_ensz56k_zgy_jav.doc (2015. 01. 30.)], valamint az ILO 2002. június 20-án elfogadott, 193. számú „A szövetkezetek támogatásáról” szöveg ajánlása (a továbbiakban: ILO 193. ajánlása) <http://2010-2014.kormany.hu/download/e/39/01000/193A.pdf> (2015. 01. 30.), valamint lásd még a Rendelet preambulumának (6) bek.

jén, valamint a szélesebb értelemben vett társadalomban egyaránt.¹⁶

f) A szövetkezetek közötti együttműködés

„A szövetkezetek helyi, nemzeti, területi és nemzetközi együttműködés révén szolgálják a leghatásosabban tagságukat és erősítik a szövetkezeti mozgalmat.”

A szövetkezet és ezen belül a tagok érdekeinek hatékonyabb érvényre juttatása céljából az SZNSZ is kiemeli a szövetkezetek közötti együttműködés fontosságát. Ennek intézményi keretei lehetnek a szövetkezeti érdekképviselői szervezetek, illetőleg a szövetkezetek részvételével alapított nemzetközi szervezetek, bizottságok. Az együttműködés szolgálja többek között a nemzetközi tapasztalatcserét és ennek révén a nemzeti szövetkezeti szabályozások továbbfejlesztését, harmonizációját egyaránt. A szövetkezeti szervezetek, érdekképviselőik szerepét az ILO 193. számú ajánlása is kiemelkedő jelentőségűnek tartja, és azokat a szövetkezetekkel kapcsolatos gazdasági-társadalmi kérdésekkel foglalkozó bizottságokban való aktív részvétellel, valamint a szövetkezetek alapításának, működésének támogatására ösztönzi.¹⁷

g) Közösségi felelősség

„A szövetkezetek tagjaik által elfogadott elvek alapján közösségük folyamatos és tartós fejlődésének a fenntartásán munkálkodnak.”

A szövetkezetek, mint önszerveződő társulások mélyen a helyi közösségekben gyökereznek, hozzájárulhatnak a helyi munkahelyek megtartásához és a helyi szolgáltatások ellátásához, a szegényebb régiók és helyi közösségek fejlődéséhez. Ezen jellemzőből fakadóan az Európai Unió kiemelt szerepet szán a szövetkezeteknek a regionális, vidékfejlesztési politika, foglalkoztatáspolitikai, valamint az agrár- és környezetvédelmi politika terén egyaránt.

Tekintettel arra, hogy az egyes alapelvek részletes tartalmának kifejtésére jelen előadás keretében nincsen mód, így a következőkben a fent említett elveknek a tételes szövetkezeti vagyoni jogi szabályokban való érvényesülésére szűkítjük le vizsgálódásunkat. Az egyes alapelvek és értékek részletes elemzése tekintetében lásd Nagy Ferencz, Kuncz Ödön, Ihrig Károly, Galovits Zoltán, Klupathy Antal, Domé Györgyné, Bobvos György, Réti Mária, Bak Klára és Nagy Krisztina felhasznált irodalom jegyzékben hivatkozott munkáit.

A tőkeképzés szabályai az alapelvek tükrében

A szövetkezeti vagyoni jogi szabályozás gerincét alkotó új Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: új Ptk., illetve Kódex) fogalom meghatározása értelmében „a szövetkezet a tagok vagyoni hozzájárulásából álló tőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, a tagok gazdasági és társadalmi szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenységet végző jogi személy, amelynek a tag kötelezettsége a szövetkezettel szemben vagyoni hozzájárulásának szolgáltatására és az alapszabályban meghatározott személyes közreműködésre terjed ki¹⁸”. E definíció – a rendszerváltozást követő magyar szövetkezeti szabályozás tradícióihoz igazodóan – összhangban áll az SZNSZ által kimunkálta szövetkezeti fogalommal, alapvetően annak elemeit tükrözi vissza, utal a tagság le nem zárt jellegé-

¹⁶ ILO 193. ajánlása II. 8 (1) e-f) pontjai, valamint az Európai Bizottság közleménye 5.3 pontja.

¹⁷ ILO 193. ajánlása V. pont.

¹⁸ Új Ptk.: 3:325. §.

re,¹⁹ a tőke változó voltára, valamint kiemeli a tagsági jogviszony létesítésének többes feltételrendszerét és a társulás többértű gazdasági és szociális célokat is szolgáló irányultságát. A hatályos szabályozás alapjaiban megjeleníti a szövetkezet speciális gazdasági, jogi tartalmát, illetve ehhez igazodóan a szövetkezeti tagsági jogviszony személyes közreműködést hangsúlyozó, komplex jellegét az által, hogy a tagok részéről történő személyes közreműködést normatív feltételként rögzíti. Ahogyan arra Navratil Ákos²⁰ és Kuncz Ödön²¹ is rámutat, a szövetkezet gazdasági lényege a kooperációban rejlik, abban, hogy e társulás nem a tőke, hanem a tagok munkájának, a tagokban rejlő személyes értékek, kvalitások egyesítésére, és az abban rejlő előnyök kiaknázására törekszik.²²

Megjegyezzük, hogy az új Ptk. a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvényhez (a továbbiakban: Sztv.) hasonlóan ismeri a befektető tagság intézményét, azt, mint „személyes közreműködést nem vállaló”²³ tagot nevesíti. E személyek a szövetkezetben személyes közreműködésre nem kötelezhetőek, kizárólag vagyoni hozzájárulást teljesítenek, így jelenlétük a szövetkezet eredeti rendeltetésével nehezen összeegyeztethetőnek minősíthető. Éppen ezért az ilyen tagsági jogviszony létesítése erősen korlátozott, számuk az új Ptk. szerint sem haladhatja meg a taglétszám 1/4-ét.²⁴

Az új polgárjogi kódex a szövetkezet definíciójában – az Sztv. és az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló 1435/2003/EK Tanácsi rendelet (a továbbiakban: Rendelet) tartalmával összhangban – a személyes közreműködés mellett a tag fő kötelezettségeként rögzíti a vagyoni hozzájárulás szolgáltatását is. A jogi személyként nyilvántartásba vett szövetkezet működéséhez szükséges vagyont alapításkor, illetve a későbbiekben történő tagsági jogviszony létesítéskor a tagok bocsátják rendelkezésre. Mindezekből adódik a szövetkezeti tagok kettős szerepe, mely szerint egyrészt tulajdonosként állnak kapcsolatban a szövetkezettel, hiszen a társulás tőkéje tőlük származik, ugyanakkor a személyes közreműködés a szövetkezet által nyújtott szolgáltatások igénybe vétele okán a tag és a szövetkezet állandó ügyleti kapcsolatban is állnak, így a tag tulajdonos és ügyfél is egy személyben.²⁵

A jogszabály definíciós tételként rögzíti a nyitott tagság, valamint az azzal szorosan ösz-

¹⁹ A német és osztrák szabályozás is a szövetkezet fogalmi elemeként emeli ki a nyitott tagság elvét, mint le nem zárt taglétszámot. KUNCZ, 1935. 11.

²⁰ NAVRATIL Ákos: *Közgazdaságtan*. Athenaeum Rt., Budapest, 1933. 221.

²¹ KUNCZ Ödön: *Közdelem a gazdasági jogért*. II. kötet, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1941. 34-40.

²² „A szövetkezeti eszének lényeges, alapvető tétele, hogy az egyén szükségleteinek kielégítésére való képesség, nem annyira a vagyonra, nem annyira a tőkére, nem annyira az illetőnek vagyoni értékére hanem az egyéni értékre, az emberre fekteti és az emberi erőt, az egyéni erőt, az egyéni teljesítési képességet, az egyéni megbízhatóságot, az egyénnek morális és értelmi kvalitásaiba fektethető bizalmat erősíti és ezáltal az embert izmosítja, a szolidaritás, többeknek egymásért való jóállása, többek erőinek egybekapcsolása által.” idézi Galovits Zoltán Apponyi Albert gróf szavait. GALOVITS Zoltán: *A magyar szövetkezeti jog kézikönyve*. Grill Könyvkiadó, Budapest 1901. 27-28.

²³ Új Ptk. 3:326. § (2) bek.

²⁴ A szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (a továbbiakban: Sztv.) részben vagyoni, részben létszám arányos korlátozást tartalmaz: a befektető tagok száma nem haladhatja meg a szövetkezeti tagok 10%-át, a részükre kibocsátott befektetői részjegyek névértéke pedig nem lépheti túl a részjegytőke 30%-át. A Rendelet a befektető tagok által megszerezhető összes szavazatszám maximalizálása útján szab gátat a befektető tagok túlsúlyba kerülésének azzal, hogy e tagok legfeljebb az összes szavazatszám 25%-a felett rendelkezhetnek. [Sztv. 60. §, Rendelet 59. §] NAGY Krisztina: *Az európai szövetkezetre vonatkozó szabályozás bemutatása, különös tekintettel a tagsági jogviszony tartalmára és módoszataira*. In: Fazekas Marianna (szerk.): *Jogi tanulmányok I. kötet*. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest 2012. 107-119.; RÉTI Mária: *Az európai szövetkezet (SCE) statútumáról szóló tanácsi rendeletben foglalt általános jellemvonásokról és egyes előírásokról, figyelemmel a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvényre*. *Európai jog* 1 (2007) 33-40.

²⁵ RÉTI, 2010. 284-285.

szelfüggő változó tőke elvét is. Ahogyan azt említettük belépő tag az alapszabályban meghatározott időtartamon belül pénzbeli vagyoni hozzájárulás vagy apport formájában a szövetkezet részére vagyoni hozzájárulást köteles teljesíteni,²⁶ melynek aktuális értékét a tagsági jogviszony megszűnésekor a tag részére vissza kell szolgáltatni.²⁷ Ennél fogva a tagság körében jelentkező fluktuáció automatikusan a szövetkezeti tőke mozgását idézi elő.²⁸ Ezzel összhangban a Rendelet is kiemeli, hogy az európai szövetkezet tagjainak száma és tőkéje változó lehet, melynek ellensúlyozásaként az SCE jegyzett tőkéjének minimális összegét 30 000 euróban rögzíti.²⁹

Az új Ptk. tőkeminimumot nem ír elő, annak meghatározását az alapszabályban rendeli rögzíteni, a fokozottan kockázatos tevékenységet folytató hitelszövetkezetekkel és biztosító szövetkezetekkel szemben azonban a külön jogszabályok magas tőkekövetelményt támasztanak: szövetkezeti hitelintézetek esetében 300 millió,³⁰ biztosító szövetkezeteknél 50 millió forint.³¹ Az alapszabályban szükséges továbbá rögzíteni a tagonként teljesítendő vagyoni hozzájárulás minimális összegét is, mérlegelve a szövetkezet célját, tevékenységének tőkeigényét, valamint a leendő tagok anyagi lehetőségeit.

A vagyoni hozzájárulás teljesítésének módja tekintetében az új polgárjogi kódex elhagyja a korábban alkalmazott speciális fogalom-meghatározásokat,³² mint részjegytőke, illetve szövetkezeti részjegy, és egyszerűen a „tőke”, a „vagyoni hozzájárulás” illetve a „szövetkezeti részesedés” kifejezéseket használja.³³

A vagyoni hozzájárulás, illetve a szövetkezeti részesedés jogi természetét tekintve a szövetkezeti részesedés az Sztv. által szabályozott részjegynek feleltethető meg hiszen ez is a tagsági jogok és kötelezettségek megtestesítésére szolgál, ennek megfelelően korlátozottan forgalom képes, kizárólag a szövetkezet tagjára, illetve a szövetkezetbe tagként belépni kívánó személyre ruházható át. A szövetkezet működésének irányítása és ellenőrzése során a

²⁶ A vagyoni hozzájárulás belepéskor történő teljesítésének kötelezettsége alól – az Sztv-hez hasonlóan – az új Ptk. is kivételt enged abban az esetben, ha a szövetkezetbe tagként belépni kívánó személyre valamely más tag szövetkezeti részesedését vagy annak egy hányadát rá átruházza. Új Ptk. 3:334. § (4) bek., illetve Sztv. 43. § (2) bek.

²⁷ Új Ptk. 3:361.§

²⁸ Erre az összefüggésre mutat rá Klupathy is, mikor kiemeli, hogy „a tőke a tagok be- és kilépése folytán örök változásnak van alávetve”. KLUPATHY Antal: *A magyar kereskedelmi jog kézikönyve*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-Társulat, Budapest, 1906. 425., valamint lásd még IHRIG Károly: *Szövetkezetek a közgazdaságban*. Első Kecskeméti Nyomda és Hírlapkiadó Rt., Budapest, 1937. 439-440. és 443-448.

²⁹ Rendelet 1. cikk (2) bek.; A Rendelet vagyoni jogi szabályainak elemzése kapcsán, a tőkeképzés részleteire vonatkozóan lásd PRUGBERGER Tamás: Az „Európai szövetkezetekről” szóló rendelet a magyar szabályozás és a nyugat-európai szövetkezeti jogi szabályozás tükrében. *Szövetkezés* 3 (2003) 55-76., valamint RÉTI Mária: „Az európai szövetkezetéről” szóló 2006. évi XLIX. törvényről. *Szövetkezés* 2 (2006) 52-71.; NAGY Krisztina: Az európai szövetkezet statútumáról szóló tanácsi rendelet és a hatályos magyar szövetkezeti szabályozás vagyoni jogi rendelkezéseinek összehasonlító jogi elemzése. *Themis* 2013. 306-329. http://www.ajk.elte.hu/file/THEMIS_2013_jun.pdf (2015. 01. 30.)

³⁰ A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 12. §.

³¹ A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény 66. §.

³² SÁRKÖZY Tamás (szerk.): *Polgári jog – A jogi személy*. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó Kft., Budapest 2013. 374.

³³ A magyar szövetkezeti szabályozás a tag vagyoni hozzájárulását, illetve az annak teljesítését igazoló, és egyben a szövetkezeti tag tagsági jogviszonyát megtestesítő jogintézményt 1875-1971-ig üzletrészként, majd az 1971. évi III. törvény fogalomváltását követően részjegyként nevesítette. A vagyoni jogi intézmények részletes tartalmának meghatározására nézve lásd DOMÉ Györgyné: A szövetkezeti részjegy és üzletrész közös és eltérő vonásai. *Jogtudományi közlöny* 12 (1994) 473-481., valamint BOBOS Pál: *A szövetkezeti részjegytőke jogi természete*. In: Vass János (szerk.): *Tanulmányok Dr. Domé Mária egyetemi tanár 70. születésnapjára*, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2003. 9-18.; NAGY Krisztina: *A szövetkezeti vagyoni jog egyes kérdései, különös tekintettel a részjegy intézményére*. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest 2005. 227-248.

tagokat a vagyoni hozzájárulás mértékére tekintet nélkül, azonos jogok illetik meg,³⁴ a vagyoni jellegű jogosítványok és kötelezettségek (pl. nyereségrészesedés, kilépéskor a taggal való elszámolás, pótbefizetés) tekintetében azonban a vagyoni hozzájárulás/szövetkezeti részesedés mértéke is relevanciával bír.³⁵ A szövetkezeti tagok a vagyoni hozzájárulásuk erejéig üzleti kockázatot viselnek, azon túl azonban a szövetkezet tartozásaiért – a pótbefizetést³⁶ kivéve – saját vagyonukkal nem kell helytállniuk.³⁷

Ahogy arra fentiekben utaltunk, a tagok gazdasági részvétele koránt sem merül ki a vagyoni hozzájárulás teljesítésében, így az új Kódex fogalom meghatározása is kiemeli, hogy a szövetkezetnél a tag részéről a személyes közreműködés vállalása jogszabály által előírt kötelezettség. A tőkeegyesítő jellegű gazdasági társaságokkal (rt. kft.) ellentétben a szövetkezetnél a tagok a vagyoni hozzájárulás révén nem csak anyagilag, de a kötelező személyes közreműködés okán közvetlenül személyükben is elköteleződnek a társulás felé, melyet a szövetkezet – mint azt később látni fogjuk – a nyereségfelosztás keretében kiemelten honorál.

A személyes közreműködés formája az alapszabályokban mindig az adott szövetkezetre specializálva kerül meghatározásra. Az új Ptk. e tekintetben nem ad támpontot, és az Sztv. is csupán példálózó felsorolást tartalmazott az együttműködés lehetséges módjairól, mely megnyilvánulhat többek között a tagok beszerzéseinek, termékeik feldolgozásának, értékesítésének lebonyolításában; a tagok fogyasztási szükségleteinek kielégítésében; közös gazdálkodásban; a tagok munkalehetőséghez juttatásában, a diákok munkalehetőségeinek megteremtésében.³⁸

Szövetkezet adózott eredményének felhasználása

Ahogy arra IHRIG Károly szövetkezetelméleti munkájának elemzése kapcsán RÉTI Mária is rámutat, a szövetkezet gazdasági lényegét az „üzem-kiegészítés elve” juttatja kifejezésre, mely szerint a szövetkezet a tagok javára működik, nincs a tagi gazdaságoktól elkülönült célja, azokat autonómiájuk megtartása mellett összefogja, „közös üzemben” egyesíti. A szövetkezeti tagok gazdaságának tevékenysége a szövetkezet gazdaságának tevékenységével egybefonódik, végső soron a szövetkezet a tagi gazdaságokat koncentrálni.³⁹

A szövetkezet, mint gazdálkodó szervezet, a többi vállalkozáshoz hasonlóan részt vesz a piaci forgalomban, melynek során két irányban köt ügyleteket: egyrészt a tagok gazdasági részvétele, a tag és a szövetkezet együttműködése keretében természetesen üzleti kapcsolatba lép saját tagjaival (belső ügyletek), melynek során altruistív módon csak önköltséget számít fel, másrészt a külső piaci szereplőkkel is üzletel (külső- vagy határügyletek), amikor a többi vállalkozáshoz hasonlóan minél nagyobb nyereség elérésére törekszik. Profit reményében köti tehát ez utóbbi ügyleteket, az ebből származó nyereséget azonban sajátos rendező elvek mentén részben tartalékképzésre, részben osztalék fizetésre fordítja, így végső

³⁴ Új Ptk. 3:356. § (1) bek.

³⁵ Új Ptk. 3:356. § (1) bekezdés, 3:361. § valamint 3:357. §.

³⁶ Ha az alapszabály feljogosítja a közgyűlést arra, hogy a szövetkezet veszteségének fedezésére pótbefizetési kötelezettséget írjon elő, a tagok vagyoni hozzájárulásuk arányában, évente legfeljebb egy alkalommal kötelezhetők pótbefizetésre, azzal, hogy a pótbefizetés mértéke alkalmanként nem haladhatja meg a tag vagyoni hozzájárulásának harminc százalékát. Új Ptk. 3:357. §.

³⁷ Új Ptk. 3:325. § (1) bek.

³⁸ Sztv. 55. §.

³⁹ RÉTI, 2010. 31-32.

soron a többlet minden esetben a tagokat illeti.⁴⁰

Már a rochdale-i szövetkezet alapszabályában is fellelhető tartalékképzésre vonatkozó előírások ma is a tételes szövetkezeti jog részét képezik. A közösségi és a magyar szövetkezeti szabályozás egyaránt elvárásokat fogalmaz meg erre vonatkozóan, melyek részben a szövetkezeti tőke változó jellegét igyekeznek ellensúlyozni, részben pedig a szövetkezeti önszegély és szolidaritás elvéből fakadó szociális célok megvalósításának fedezetét teremtik meg. A szövetkezet fogalmi eleme a tagok szociális, kulturális, oktatási és egyéb hasonló jellegű igényeinek kielégítése melynek finanszírozása érdekében a szövetkezetnek az adózott eredmény terhére tartalékot kell képeznie. Ezt a vagyonelemet a magyar szabályozás 2006. óta „közösségi alap” néven ismeri.⁴¹ A szövetkezet adózott eredményének egy részét minden évben ilyen célra kell elkülöníteni, a részletszabályok kidolgozását azonban a törvény a tagokra bízta.⁴² A közösségi alap – bár viseli a szövetkezet működésének kockázatát – a szövetkezeti vagyon stabil részemét képezi annyiban, hogy az alap a tagok nyereségből való részesedése, valamint a taggal való elszámolás tekintetében figyelmen kívül hagyandó, és nem osztható fel a tagok között, az kizárólag a tagoknak és a hozzátartozóiknak nyújtott juttatások fedezetéül szolgál. A közösségi alapot a szövetkezet megszűnése esetén – a hitelezőkkel való elszámolást követően – az alapszabály rendelkezése szerinti szervezet részére kell átadni.

A nyereség felhasználásának további lehetősége a tagok részére történő közvetlen visszatérítés, melynek alapját a szövetkezeti tagsági jogviszony komplex jellege adja: valamilyen tagnak hozzá kell járulnia egyrészt vagyoni hozzájárulás révén a szövetkezet tőkéjének gyarapításához, másrészt vállalnia kell, hogy személyes közreműködés keretében aktívan részt vesz a szövetkezet tevékenységében (tulajdonos és ügyfél is egyben). A tagok kettős kötelezettségvállalása, az adózott eredmény felosztását illetően szövetkezet-specifikus működési elvek kimunkálását tette szükségessé már a rochdale-i szövetkezet alapszabályában is.⁴³ Ez jelenik meg az SZNSZ által kimunkált „visszatérítés a vásárlás arányában” és a „korlátozott tőkeamat” elvében, melyek együttesen, egymást kiegészítve alkotják a szövetkezeti visszatérítési rendszer alapját (más néven Rochdale-plan⁴⁴).

A tag által realizálható részesedés mértékét két tényező együttes figyelembe vételével állapítják meg. A visszatérítés a vásárlás arányában elv alapján a tag elsődlegesen a szövetkezet tevékenységében való személyes közreműködése, a szövetkezet által nyújtott szolgáltatások igénybevételének mértéke alapján részesül vagyoni előnyben, így a személyes közreműködés módja és mértéke döntően meghatározza a tag vagyoni előmenetelét. Emellett befolyásolja az osztalék mértékét a tag által teljesített vagyoni hozzájárulás összege is, amely azonban a korlátozott tőkeamat elvének megfelelően csak másodlagos jelleggel vehető figyelembe, a tagoknak az általuk befektetett tőke összege alapján csak korlátozott mértékű osztalék juttatható. Ez utóbbi alapelv tulajdonképpen célja, hogy megóvja a szövetkezet személyegyesítő jellegét, és a tagok ne csak tőkével járuljanak hozzá a szövetkezet tevékenységéhez.⁴⁵

⁴⁰ IHRIG, 1937. 398-409., valamint 433-439. és KLUPATHY, 1906. 463-464.

⁴¹ Sztv. 57-58. § és 71. §, új Ptk. 3:334. §.

⁴² Sztv. 14. (2) bekezdés g) pont, új Ptk. 3:331. § (4) bekezdés d) pont.

⁴³ Lásd a rochdale-i szövetkezet alapszabályának 22. pontját.

⁴⁴ NAGY Ferencz: *A szövetkezetek alapelvei székfoglaló értekezés.* Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1906. 14.

⁴⁵ Az elvek tartalmának részletes bemutatását érintően lásd RÉTI Mária: *A nemzetközi szövetkezeti alapelvek, a főbb vagyoni jogi kategóriák tükrében. Szövetkezés* 1-2 (2002) 71-83.

A Ptk. a fenti elvekkel összhangban, kógens szabályként, a szövetkezet nyereségének legalább felét személyes közreműködésük arányában rendeli felosztani a tagok között, és semmisnek minősíti az alapszabály azon rendelkezését, amely a nyereség személyes közreműködés arányában felosztandó részét a nyereség felénél kisebb mértékben határozza meg.⁴⁶ Ezzel a törvény – a szövetkezet gazdasági lényegéhez igazodóan – azt a gazdasági erőt teszi meg a felosztás alapjául, melyet maga a tag képvisel, s amely ugyanakkor a minél aktívabb személyes közreműködés ösztönzése okán a szövetkezet működését támogatja.⁴⁷

Összegzés

A fentiek alapján megállapítható, hogy az SZNSZ által megfogalmazott szövetkezeti alapelvek rendre tetten érhetőek a hatályos magyar és közösségi szabályozásban, a tételes szabályozás bázisát egyértelműen a rochdale-i és manchesteri tradíciók képezik. Az új Ptk. ennek mentén vagyoni jogi szabályaiban részben tovább viszi a korábbi szövetkezeti szabályozásban kimunkált jogintézményeket (pl. tőkeképzési szabályok, befektető tag, közösségi alap), ugyanakkor bizonyos pontokon tovább is lép a korábbi tételes szabályokon, így például a nyereségfelosztás tekintetében a visszatérítés a vásárlás arányában alapelvek megfelelően *expressis verbis* kimondja a személyes közreműködés nagyobb arányú figyelembe vételének kötelezettségét, melyre az előző szabályozás nem adott egyértelmű iránymutatást. Az elemzés konklúziójaként megállapítható, hogy az új Ptk. az alapelvek érvényre juttatása szempontjából tovább közelíti a magyar szövetkezeti szabályozást a nemzetközileg elfogadott szövetkezeti alapelvekhez és alapértékekhez, melyet elvitathatatlan pozitívumként értékelünk.

KRISZTINA NAGY

The Regulation of the Cooperative Property Law in Light of the International Cooperative Principles

(Summary)

The cooperative society is a legal entity which is established with capital collected from the members' property contribution, operates according to principles of open membership and variable capital, and further performs an activity in order to satisfy the economic and social needs of its members. The members' obligation comprises the provision of the property contribution and personal cooperation for the cooperative society set forth in the Memorandum of Association.

The special economic and legal characteristics of the cooperative societies and the complex nature of cooperative membership with its stress on personal cooperation necessitated creation and application society-specific operational principles and rules in relation to the cooperative property regulations as well. The basis for these is provided by the Rochdale principles, and later by the international cooperative principles which were set down in Manchester by the International Cooperative Association (ICA). These include open mem-

⁴⁶ Ptk. 3:356. § (4) bek.

⁴⁷ IHRIG, 1935. 435-436.

bership, distribution of surplus in proportion to trade, payment of limited interest on capital and, among the principles revised by the Manchester Congress of ICA, member economic participation, which have been in force continuously both in the international cooperative theory and legislation since the middle of the C19th.

After outlining the essence of the individual principles, the study provides an overview of the evolution of domestic and European cooperative legislation with particular reference to the correlation between the property provisions and the related cooperative principles. Within this framework the capital accumulation of the cooperative, fulfilment of members' property contributions, member economic participation, obligatory creation of provisions and profit-sharing system will be discussed in detail.

The analysis makes particular reference to the studies of cooperative law and economic theory related to the topic (among others the works of Károly Ihrig, Ödön Kuncz, Ferenc Nagy, Ákos Navratil, Zoltán Galovits, Mrs. György Domé, Mária Réti, Pál Bobvos and Tamás Sárközi), in addition to highlighting the actuality of the research field, and deals specifically with the comparative legal analysis of the new Civil Code, which came into effect on 15th March 2014, Act X. of 2006 pertaining to cooperative societies and, among the EU regulations, the 1435/2003/EK Council of EU decree pertaining to the European Cooperative's (SCE) statute, with respect to the international cooperative principles.

As a conclusion of this detailed examination, the author will demonstrate the cooperative principle, formulated by ICA may be regularly recognized in the effective Hungarian and EU regulation, with the basis of the legislation clearly encompassing the Rochdale and Manchester traditions. The property regulations in the new Civil Code partly continue the legal premises developed in the previous cooperative regulations (e.g. rules of capital accumulation, investor member, Fellowship Fund) while developing certain points further, for example with regard to profit-sharing in accordance with the principle of distribution of surplus in proportion to trade, stating expresses verbs the obligation to place greater consideration on personal cooperation, where previous regulations did not offer clear guidelines. It may be established that the new Civil Code, in terms of ensuring compliance with the principles, has further sought to harmonies the Hungarian cooperative regulations with the internationally accepted cooperative principles and values, which may be indisputably considered as a positive direction.